

פרוטה, שזו הודאה ממין הטענה, וכיון שאף על פי כן פטרונה המשנה
 משבועה, בהכרח הטעם משום שלא כפר בשתי כסף, והיינו כשיטת
 רב.
 דוחה הגמרא: **אמר רב אשי**, באמת התוספתא עוסקת אף בתובע
 דינר זהב סתם, ומה שנקטה דינר זהב זהוב, **הכי קאמר** – כך
 כוונתה, **כל האומר** שחבירו חייב לו **דינר זהב**, הרי זה **כאומר דינר**
זהב זהוב דמי, וכיון שכל המטבעות נחשבים למין אחד, אף אם
 הודה לו בדינר כסף הרי זו הודאה ממין הטענה. ואף המשנה עוסקת
 ב'דוקא', ומה שכתבה דינר זהב כוונתה למטבע ממש, וטעם החיוב
 הוא כיון שכל המטבעות הם מין אחד, ואף ברישא מדובר בתביעת
 'דוקא', שתבעו כסף במשקל שתי מעות, ולכך כשהודה בפרוטה של
 נחושת אין זו הודאה ממין הטענה ופטור, וכדעת שמואל.
 הגמרא מביאה ברייתא המסייעת לדעת רב: **תני רבי חייה ברייתא**
לפיזיעה (המסייעת) לשיטת רב, שצריך כפירת שתי כסף, אמר
 התובע **סלע לי בידך**, והשיב הנתבע **אין לך בידו אלא סלע חסר**
 (פחות) **שתי מעות כסף**, תיב שבועה, משום שכפר בשתי מעות
 כסף. אך אם השיב הנתבע אין לך בידי אלא סלע חסר **מעה, פטור**
 משבועה, ומוכח כדברי רב, שרק כפירת שתי כסף מחייבת שבועת
 מודה במקצת, ואילו כפירת מעה אחת אינה מחייבת שבועה.
 שנינו במשנה שאין מתחייבים שבועת מודה במקצת אלא על טענת
 שתי כסף, הגמרא דנה בשיעור הטענה בשאר שבועות התורה: **אמר**
רב נחמן בר יצחק, **אמר שמואל**, לא שנו במשנה שיש צורך
 בטענת שתי כסף כדי לחייב שבועה, **אלא בשבועה הבאה על ידי**
מענת מלוה והודאת לוה, והיינו שבועת מודה במקצת, **אבל בחיוב**
שבועה הבאה על ידי מענת מלוה והעדרת עד אחד – שהלוה כפר
 לגמרי, ועד אחד העיד שהוא חייב, שחייבתו התורה שבועה להכחיש
 את העד, **אפילו לא מענו אלא בפרוטה**, תיב שבועה.
 מבאר הגמרא: **מאי מעמא** שבשבועת עד אחד אין צורך בטענת
 שתי כסף, **דכתיב** (דברים יט טו) **לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל**
חטאת, כלומר, אין עד אחד נאמן להעיד על עון והטאת של אדם
 אחר, ויש לדרוש, **לכל עון ולכל חטאת** הוא דאינו קם – רק לענין
 עונש הגוף או ממון אין עד אחד נאמן, **אבל קם הוא לשבועה**,
ותניא בביאור האופן שעד אחד מחייב שבועה, **כל מקום** (כל נידון
 בבית דין) **ששנים היו מתחייבין אותן קמוהו**, עד אחד המעיד כנגדו
מתחייבו שבועה, וכיון ששני עדים המעידים על חיוב פרוטה מחייבים
 ממון, אף עד אחד מחייבו שבועה.
 מימרא נוספת של רב נחמן בשם שמואל לענין מודה במקצת: **ואמר**
רב נחמן, **אמר שמואל**, **מענו התובע חטין ושעורין, והודה לו**
הנתבע באחד מהן, תיב שבועה, כיון שהודאתו ממין הטענה, שהרי
 הודה באחד ממנין התביעה. **אמר לו רבי יצחק**, **יישר** – יפה אמרת,
ועוד אמר, **שבן אמר רבי יוחנן**.
 הגמרא מבררת האם יש מחלוקת בדין זה. שואלת הגמרא: מכך
 שאמר רבי יצחק וכן אמר רבי יוחנן, **מכלל** (משמע) **דפליג עליה**
ריש לקיש – שריש לקיש חולק עליו בדבר זה. משיבה הגמרא: אין
 לדייק כן, אלא רבי יצחק לא ידע מה דעתו של ריש לקיש בנידון זה,
 והטעם שלא שמע את דברי ריש לקיש, **ואיבא דאמרי** – יש אומרים,
מישתא הוה שחי ליה ושתיק ליה – שריש לקיש המתין בשתיקה
 עד שיסיים רבי יוחנן את דבריו, שכך היתה דרכו של ריש לקיש,
 ובינתיים יצא רבי יצחק מבית המדרש, ולא שמע האם ריש לקיש
 חולק או לא. **ואיבא דאמרי**, **מישתא הוה שחי ליה** (ליה) **ושתיק ליה**
 – ריש לקיש שתה מים בבית המדרש בשעה שרבי יוחנן אמר דין זה,
 ולכן שתק, ובינתיים יצא רבי יצחק, ולא שמע האם ריש לקיש חולק
 או לא. הגמרא מנסה להביא ראיה לדברי שמואל. מבררת הגמרא:
ליבא מסייע ליה – האם נאמר שיש ראיה ממשנתנו לשמואל
 שטענו חטים ושעורים והודה לו באחד מהם חייב, וכך שנינו בה,
מענו חטין והודה לו בשעורין פטור, **ורבן גמליאל מתייב**, כיון
 שסובר שאף הודאה שלא ממין הטענה מחייבת שבועה. ויש לדייק,
מעמא – הטעם שתנא קמא פטר משבועה הוא רק משום **מענו**
חטין והודה לו בשעורין, ולא הודאה ממין הטענה כלל, **הא** אם
 המשך בעמוד קלט

1 **תדע** – יש להוכיח שבשאר המשנה מלבד האופן של ליטרא זהב,
 2 מדובר בתביעה והודאה של 'שוה', ולא בתביעה והודאה של
 3 'דוקא', **דקא תני סיפא** – שהרי שנינו בסיפא של המשנה, אמר
 4 לחבירו **דינר זהב לי בידך**, והשיב הנתבע **אין לך בידו אלא דינר**
 5 **כסף**, וכן אם הודה ב'דריסת' (מעה קטנה), וכן אם הודה ב'פונדיון',
 6 וכן אם הודה ב'פרוטה', תיב הנתבע שבועת מודה במקצת, כיון
 7 שהכל – התביעה וההודאה, **מין ממשע** (אחת) הן, והרי זו הודאה
 8 ממין הטענה. **אי אמרת בשלמא 'שוה'** – מוכן הדבר אם תאמר
 9 שהמשנה עוסקת בתביעה והודאה של שווי המטבעות, שאז
 10 ההודאה היא ממין הטענה, **ומשום הכי** (ומשום כך) תיב שבועה,
 11 **אלא אי אמרת** שמשנתנו עוסקת ב'דוקא' – בתביעת זהב ממש
 12 והודאה בכסף ממש, **אמאי תיב שבועה**, הרי אין ההודאה ממין
 13 הטענה, שהלה תבעו זהב והוא הודה בכסף.
 14 דוחה הגמרא: **אמר רבי אלעזר**, באמת הסיפא של המשנה עוסקת
 15 ב'דוקא', ולא שבתבעו משקל זהב, אלא **בשמענו בדינר מטבעות** –
 16 שתבעו דינר מסויים שטבעו בו צורה מסוימת, וכמו כן הודאת
 17 הנתבע היתה במטבע שיש בה צורה, ואף על פי שהתביעה וההודאה
 18 היו בימני מטבעות שונים מכל מקום זו נחשבת הודאה ממין הטענה,
 19 מפני שכל המטבעות נחשבים מין מטבע אחת, **וקא משמע לן** התנא
 20 של המשנה, **דפרוטה ככלל מטבע ארתא** – שאף פרוטה היא בכלל
 21 מין מטבע, ולכן גם אם תבעו דינר והודה לו בפרוטה, הרי זו הודאה
 22 ממין הטענה.
 23 מוסיפה הגמרא להוכיח זאת: **דיקא נמי** – כך גם מדוקדק בדברי
 24 המשנה, **דקתני 'שהכל מין מטבע אחת'**, ורק מטעם שכל סוגי
 25 המטבעות מין אחד הם, נחשבת ההודאה ממין הטענה, ואם מדובר
 26 בתביעת 'שוה', הרי פשוט שזו הודאה ממין הטענה, ואין המשנה
 27 צריכה לומר 'שהכל מין מטבע אחת'.
 28 מבאר הגמרא כיצד רב יפרש את דברי המשנה לפי שיטתו: **ורב**
 29 **הסובר** שמשנתנו עוסקת בתביעה והודאה של 'שוה', יפרש
 30 שהוצרכה המשנה לומר שהכל מין מטבע אחת, כדי ללמד **'שהכל**
 31 **דין מטבע אחת'**, והיינו שכל המטבעות שהוזכרו במשנה דין אחד
 32 להם, והיינו שאפילו במטבע הקטנה שהם, **דהיינו 'פרוטה'**, יש בה
 33 שיעור הודאה כדי לחייב שבועת מודה במקצת.
 34 הגמרא מבררת כדעת מי סובר רבי אלעזר. מבררת הגמרא: **ורבי**
 35 **אלעזר** שביאר את הסיפא ב'דוקא', **ליבא מדסיפא בשמואל מתרין**
 36 – שמא נאמר שכשם שהוא מפרש את הסיפא כשיטת שמואל
 37 שמדובר ב'דוקא', **רישא נמי בשמואל ככריא ליה** – גם את הרישא
 38 הוא יפרש כדעת שמואל, שמדובר ב'דוקא', והיינו שתבעו חתיכת
 39 כסף במשקל שתי מעות והנתבע הודה בתחית נחושת ששוה
 40 פרוטה, וטעם הפטור הוא משום שאין ההודאה ממין הטענה, אבל
 41 אם התביעה וההודאה היו ב'שוה', יסבור רבי אלעזר שחייב שבועה
 42 אף שלא כפר בשתי כסף, וכדעת שמואל, שרק התביעה צריכה
 43 להיות שתי כסף.
 44 דוחה הגמרא: לא בהכרח לומר כן, אלא יתכן שרבי אלעזר סובר
 45 שרק את הסיפא יש צורך להעמיד ב'דוקא', משום **דקתני** – שכתבה
 46 המשנה שהטעם הוא משום **'שהכל מין מטבע אחת'**, ואילו ב'רישא'
 47 יכול רבי אלעזר לסבור או **גרב** שמדובר ב'שוה', והפטור הוא משום
 48 שאין כפירת שתי כסף, **אי בשמואל** שמדובר ב'דוקא', והפטור הוא
 49 משום שאין ההודאה ממין הטענה.
 50 הגמרא מביאה ראיה לרב שצריך כפירת שתי כסף: **תא שמע**, שנינו
 51 בתוספתא (פ"ה טו), אמר התובע לנתבע, **דינר זהב זהוב** (מוטבע) יש
 52 לי בידך, והלה השיב **אין לך בידו אלא דינר כסף**, תיב שבועה,
 53 משום שכל המטבעות נחשבים כמין אחד, וההודאה ממין הטענה,
 54 ויש לדייק, **מעמא** שחייב הוא משום **דאמר ליה 'זהב זהוב'**, ותולים
 55 שכוונתו לתבוע מטבע ממש, **הא** אם אמר **סתמא** – דינר זהב סתם,
 56 כאופן של הסיפא של משנתנו, **'שוה' קאמר ליה** – כוונתו לתבוע
 57 שווי דינר זהב, ולפי זה בסיפא של המשנה כוונתו לתבוע שווי דינרי
 58 זהב (והפירוש 'שהכל מין מטבע אחד' הוא שהכל דין מטבע אחד),
 59 וכן יש לפרש ברישא שמדובר בתביעת שווי שתי מעות כסף והודאת

המשך ביאור למס' שבועות ליום שישי עמ' א

1 תבע חטין ושעורין והודה לו באחד מהן, תייב שבועה, וכדברי
2 שמואל.
3 דוחה הגמרא: לא - אין זו ראייה, ויתכן שלדעת תנא קמא הוא הדין
4 דאפילו תבע חטין ושעורין והודה לו באחד מהם גמי פטור
5 משבועה, והאי דקמיפלגי בחטין - והטעם שהוזכרה מחלוקתם לגבי
6 טענו חטים והודה בשעורים בלבד, כדי להודיעך פהו [חוזק דעתו]
7 דרבן גמליאל, שמחייב שבועה אפילו באופן שלא הודה כלל ממין

הטענה.

8 הגמרא מנסה להביא ראייה לדברי שמואל מדין אחר במשנתינו: תא
9 שטע, שנינו במשנתינו, טענו התובע שחייב לו פלים וקרקעות,
10 והודה הנתבע בפלים וקפר בקרקעות, או שהודה בקרקעות וקפר
11 בפלים, פטור משבועה. כשכפר בקרקעות הטעם כיון שאין נשבעים
12 על קרקעות, וכשכפר בכלים הטעם כיון שאין הודאה בקרקע
13 מחייבת שבועה.
14

במשנה, טענו בליים וקרקעות, והודה בפלים וכפר בקרקעות, או
 שהודה בקרקעות וכפר בפלים, פטור משבועה, וכן אם הודה
 במקצת מתביעת הקרקע, וכפר בשאר הקרקעות ובכלים, פטור
 משבועה, לפי שאין אדם מתחייב בשבועה על ידי כפירה או הודאה
 בקרקעות. אך אם הודה במקצת מן הפלים, וכפר בשאר הכלים
 ובקרקעות, חייב להשבע אף על הקרקעות, שכיון שכפר הודה
 במטלטלין, והתחייב עליהם שבועה, אפשר לגלגל עליו שבועה אף
 על הקרקעות. ויש לדייק מהמשנה, טעמא דפטור משבועה הוא רק
 באופן יתבעו בליים וקרקעות, כיון דקרקע לאו פת שבועה היא,
 הא אם יתבע בליים וכלים דומיא דבליים וקרקעות, והיינו שנתבע
 שני מיני כלים והודה הנתבע באחד מהם, חייב שבועה, ומוכח שאם
 טענו חייטים ושעורים והודה באחד מהם, חייב שבועה, שלא כדברי
 רבי חייה בר אבא.
 דוחה הגמרא: לעולם יתכן שהוא הדין דאפילו באופן שטענו בליים
 וכלים נמי פטור, והא דקתני דווקא אופן של בליים וקרקעות, קא
 משמע לן דכי הודה במקצת בליים, חייב שבועה אף על הקרקעות.
 תמחה הגמרא: מאי קא משמע לן, וכי את הדין של 'זוקקין' – שחייב
 שבועה על מטלטלין גורר את הקרקעות להשבע עליהם, הרי כבר
 תנינא (קדושין ב), נכסים שאין להם אחריות וזוקקין את הנכסים שיש
 להן אחריות לישבע עליהן. מתרצת הגמרא: הא עיקר – במשנתנו
 נאמר עיקר דין זה, ואילו הוה – המשנה בקדושין, אנב גררא נקבה
 – בדרך אגב הביאה דין זה.
 ממשיכה הגמרא ומקשה: איתביה רבי אבא בר ממל לרבי חייה
 בר אבא, שנינו בברייתא, טענו התובע שור, והודה לו הנתבע בשה,
 או שטענו בשה והודה לו בשור, פטור משבועה, כיון שאין ההודאה
 ממין הטענה. אבל אם טענו בשור ושה והודה לו באחד מהן, חייב
 שבועה, ומבואר שנתבעו שני מינים והודה באחד מהן חייב שבועה,
 וקשה על רבי חייה בר אבא הפוסט.
 אמר ליה רבי חייה בר אבא, הא מני – ברייתא זו בשיטת רבן
 גמליאל היא, שהוא סובר במשנתנו שאף המודה ממין הטענה
 חייב שבועה, וכל שכן שאם נתבעו שני מינים והודה לו באחד מהם,
 חייב, ואילו רבי חייה בר אבא שאמר שרבי יוחנן סובר שפטור, אמר
 כן בדעת חכמים, הסוברים שטענו חייטים והודה לו בשעורים, פטור.
 הקשה רבי אבא בר ממל: אי הברייתא סוברת כרבן גמליאל, אפילו
 רישא נמי – אף ברישא של הברייתא, בטוענו שור והודה בשה או
 להיפך, גם כן יתחייב שבועה, ומדוע פטרה אותו הברייתא.
 רב חייה בר אבא מיישב את הברייתא באופן אחר: אלא, הא מני
 ארמון היא, שאמר במשנתנו שאמנם אם טענו חייטים והודה לו
 בשעורים פטור, וכדעת חכמים, אך אם טענו חייטים ושעורים והודה
 לו באחד מהם, חייב. הוסיף רבי חייה בר אבא ואמר לרבי אבא בר
 ממל, ולא דחוי מדהינא לך – ואינו מתרץ כן כדחוי לקושייתך
 בלבד, אלא תלמוד ערוך הוא בפיו של רבי יוחנן – כך שנה רבי
 יוחנן בשם רבותיו, 'הא מני ארמון היא' – שברייטא זו נאמרה
 בשיטת אדמון.
 הגמרא דנה באופן שרצה התובע לתבוע שני מינים, אך אחר שנתבע
 מין אחד קדם הנתבע והודה במין האחר: אמר רב ענו, אמר שמואל,
 טענו התובע בחפין, ורצה להמשיך ולתבוע גם שעורים, אך קדם
 הנתבע והודה לו בשעורין, ואם היה תובע חייטים ושעורים והלה
 היה מודה לו באחד מהם, היה חייב, הרי הדין תלוי באופן ההודאה,
 אם במערים – אם נראה לבית דין שהנתבע ידע שהתובע עומד
 לתבוע גם שעורים, וקדם והודה בשעורים כדי להערים על התובע
 ולגרום לכך שתהיה התביעה בחיטים בלבד וההודאה בשעורים,
 ואכן המשך הלה ותבעו גם שעורים, חייב שבועה, שכיון שהרגיש
 בכך שהתובע רוצה להמשיך ולתבוע גם שעורים, הרי זה כאילו
 באמת תבעו תחילה גם בשעורים והודה בהם. אבל אם במתכוין –
 אם נראה לבית דין שהנתבע הודה בשעורים בכוונה אמיתית לומר
 את האמת, ולא שקפץ והודה כדי להיפטר משבועה, פטור משבועה,
 משום שצריך טענה קודמת להודאה במקצת.
 מימרא נוספת שאמר רב ענו בשם שמואל לענין שבועת מודה

1 וכן אם הודה הנתבע במקצת קרקעות וכפר בשאר הקרקעות
 2 ובכלים, פטור משבועה, כיון שחייב שבועה הוא מחמת ההודאה,
 3 והודאה על קרקע אינה מחייבת שבועה. אך אם הודה הנתבע
 4 במקצת הפלים וכפר בשאר הכלים ובקרקעות, חייב שבועה על
 5 כפירתו, ואף על הקרקעות, כיון שהמחויב שבועה על מטלטלין
 6 אפשר לגלגל עליו שבועה אף על הקרקעות.
 7 מסיימת הגמרא את ראייתה: יש לדייק מהמשנה, טעמא שפטור
 8 משבועה אף שהודה במקצת, הוא רק באופן יתבעו בליים וקרקעות,
 9 כיון דקרקע לאו פת שבועה היא – שכפירה או הודאה בקרקע אינה
 10 מחייבת שבועה, ומשמע, הא – אבל בתביעת בליים וכלים דומיא
 11 דבליים וקרקעות – אם תבעו שני מיני כלים, בדומה לתביעת כלים
 12 וקרקעות שזו תביעת שני מינים, והודה הנתבע באחד מהם, חייב
 13 שבועה, ואינה נחשבת הודאה שלא ממין הטענה, אלא כיון שהודה
 14 באחד ממיני התביעה הרי זו הודאה ממין הטענה המחייבת שבועה,
 15 ומוכח כדברי שמואל, שאם תבעו חייטים ושעורים והודה הנתבע
 16 באחד מהם, חייב שבועה.
 17 דוחה הגמרא: לעולם יתכן שהוא הדין דאפילו באופן שטענו בליים
 18 וכלים נמי – וגם כן פטור, דאף שנתבעו שני מינים אין הודאתו באחד
 19 מהם מחייבת שבועה, והא דקתני בליים וקרקעות – והטעם שנקטה
 20 המשנה דווקא אופן של כלים וקרקעות, קא משמע לן – היינו כדי
 21 להשמיענו את האמור בהמשך, דכי הודה במקצת בליים, חייב
 22 שבועה אף על הקרקעות.
 23 תמחה הגמרא: מאי קא משמע לן – מה בא התנא להשמיענו בזה
 24 שנשבע על הקרקע, האם בא לחדש את דין 'זוקקין' – גוררים,
 25 כלומר, שמטלטלין שהתחייב עליהם שבועה גוררים אחריהם אף את
 26 הקרקעות להשבע עליהם, תנינא – הרי כבר שנינו דין זה במשנה
 27 בקדושין (ב), נכסים שאין להם אחריות – מטלטלין, וזוקקין את
 28 הנכסים שיש להן אחריות – קרקעות לישבע עליהן. משיבה
 29 הגמרא: הא עיקר – משנתנו היא עיקר מקומו של דין זה, שהרי
 30 מסכת זו עוסקת כולה בדיני שבועות, ואילו הוה – המשנה בקדושין
 31 שחזרה להשמיעה דין זה, אנב גררא נקבה – רק בדרך אגב הביאה
 32 זאת, מחמת האמור שם שמטלטלין נקנים אגב קרקע.
 33 עד עתה התבארה דעת שמואל, שהתובע חייטים ושעורים והודה לו
 34 הלה באחד מהם, חייב שבועה. הגמרא מביאה עתה את דעת החולק:
 35 ורבי חייה בר אבא אמר בשם רבי יוחנן, טענו חפין ושעורין,
 36 והודה לו באחת מהן, פטור משבועה, כיון שאף זו נחשבת כהודאה
 37 שלא ממין הטענה.
 38 הגמרא מקשה סתירה בדעת רבי יוחנן. מקשה הגמרא: והאמר רבי
 39 יצחק לעיל (ע"א) על דברי רב נחמן בשם שמואל, שטענו חטים
 40 ושעורים והודה לו באחד מהם חייב, 'ישיר, וכן אמר רבי יוחנן'. הרי
 41 שדעת רבי יוחנן שחייב שבועה, ואילו רבי חייה בר אבא אמר בשמו
 42 שפטור.
 43 מתרצת הגמרא: אמוראי ניהו אליבא דרבי יוחנן – מחלוקת
 44 אמוראים היא בדעת רבי יוחנן, רבי יצחק סובר שרבי יוחנן מחייב
 45 שבועה באופן זה, ורבי חייה בר אבא סובר שרבי יוחנן פוסט.
 46 מקשה הגמרא על דברי רבי חייה בר אבא: תא שמע, שנינו
 47 במשנתנו, טענו חפין והודה לו בשעורין, פטור משבועה, ורבן
 48 גמליאל מחייב. ויש לדייק, טעמא דתנא קמא הפוסט משבועה הוא
 49 רק באופן דטענו חפין והודה לו בשעורין, שהודה בדבר שלא תבעו
 50 כלל, הא – אבל אם תבעו חפין ושעורין והודה לו באחד מהן, חייב
 51 שבועה, ושלא כשיטת רבי חייה בר אבא. דוחה הגמרא: לא – אין זו
 52 קושיא, יתכן שדלעת תנא קמא הפוסט בטענו חפין והודה לו
 53 בשעורין, הוא הדין דאפילו תבעו חפין ושעורין והודה לו באחד
 54 מהם נמי פטור משבועה, כיון שזו הודאה שלא ממין הטענה, והאי
 55 דקמיפליגי בחפין – והטעם שהוכחה מחלוקתם במשנה רק לגבי
 56 טענו חטים והודה לו בשעורים, היינו כדי להודיע בהו – (חזק דעתו)
 57 דרבן גמליאל, שמחייב שבועה אפילו כשלא הודה כלל ממין
 58 הטענה.
 59 הגמרא ממשיכה להקשות על רבי חייה בר אבא: תא שמע, שנינו

36 אֲשֶׁתִּמּוֹצִי הוּא דְקָא מְשִׁתְּמִיט לִיהּ – כוונת הלוח היא להשתמש
 37 בינתיים מתביעת המלוה מחמת שאין לו מעות, סְכָר – וסובר הוא
 38 בדעתו, אשתמט מהמלוה על ידי שאכפור בחוב עַד דְתָהּ לִי
 39 וּפְרָעָנָא לִיהּ – עד שיהיו לי מעות ואפרע לו, וכיון שאין כוונתו לגזול
 40 מהמלוה את מעות החוב אלא רק להמנע בינתיים מלפרוע, ואין זו
 41 העזה כל כך להשתמט מפרעון כשכוונתו לפרועו לאחר זמן, לפיכך
 42 אין החוקה של 'אין אדם מעיז' מסייעת לטענתו, ומשביעים אותו כדי
 43 שיוודה.
 44 הגמרא מביאה ראייה לסברא זו: תְּרַע שְׁכָר הוּא הַדְּבַר, שאנו תולים
 45 שכוונתו רק להשתמט ממנו עד שתשיג ידו לפרוע, דְּאָמַר רַב אִידִי
 46 כִּר אֲכִין אָמַר רַב הֶסְדָּא, הַכּוֹפֵר בְּמַלְוָה – אדם שתבעוהו שהוא
 47 חייב ממון מחמת הלואה, וכפר ואמר שמעולם לא לווה, או שאמר
 48 שלווה ופרע, ובאו עדים והעידו שהוא חייב, כְּשֶׁר לְעֵדוּת, ואינו חשוד
 49 בעיניו לגזול ממון, אלא אנו אומרים שכוונתו רק להשתמט ממנו עד
 50 שתשיג ידו לפרוע. אבל הכופר בְּפִקְדוֹן – שתבעוהו שישביב את
 51 הפקדון, וטען שמעולם לא הפקידו אצלו, או שהחזיר את הפקדון,
 52 והעידו עדים שבטעה שכפר היה הפקדון אצלו, פְּסוּל לְעֵדוּת, כיון
 53 שהפקדון היה בידו והוא יכול להשיבו, ובודאי הטעם שכפר הוא כיון
 54 שרצה לגזול, ולא שייכת כאן השתמטות, שהרי אינו צריך לתת לו
 55 ממון אחר אלא את הממון עצמו שהפקידו בידו, ודינו ככל גזלן
 56 שפסול לעדות.
 57 הגמרא מביאה את דין 'שבועת היסט' בנוסח אחר: רַב הֵיבָא מְתַנֵּי
 58 אֶסְיָא – שנה את דברי רב נחמן על הסיפא של המשנה, שם שנינו
 59 כך, אמר לו התובע מְנָה לִי בְיָדְךָ, וְאָמַר לוֹ הַנִּתְבַּע הֵן – אכן אני חייב
 60 לך מנה, לְמַחַר אָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ תְּנֶנְהוּ לִי, והשיב הנתבע נְתַתִּיו לְךָ,
 61 פְּטוּר מִשְׁבֻּעָה, לפי שלא חייבה התורה שבועה בכופר הכל. ועל דין
 62 זה אָמַר רַב נְחֻמֵּי, וּמְשַׁבְּעִין אוֹתוֹ – את הנתבע שְׁבֻעַת הַיִּסְת
 63 שאכן נתן את אותו מנה שהודה בו בתחילה.
 64 הגמרא מבארת את החילוק בין שתי הלשונות: מֵאֵן דְּמַתְּנִי אַרְיִשָּׂא
 65 – מי ששנה את דינו של רב נחמן על הרישא של המשנה, לגבי אדם
 66 שמתחילה כפר בכל, ואף שאין שום ראייה שאכן היתה הלואה, ומכל
 67 מקום חייבוהו חכמים שבועה, כֹּל שְׁכֵן שִׁסְבוּר שְׁדִינוּ שֵׁל רַב נַחְמָן
 68 נִאמַר גַּם אֶסְיָא שֵׁל הַמְשֻׁנָה, כשהודה בתחילה שחייב ואחר כך טען
 69 שכבר שילם, שהרי אחרי שהודה שהוא חייב ממון ומוכח שהיתה
 70 הלואה, מסתבר יותר לחייבו שבועה כשהוא טוען שפרע.

1 במקצת: וְאָמַר רַב עֲנָן, אָמַר שְׁמוּאֵל, אף ששנינו במשנתנו
 2 ששבועת מודה במקצת שייכת רק במקום שהיתה תביעת שתי כסף,
 3 מכל מקום אם לא תבעו כסף, אלא מְעַנּו שְׁתֵּי מַחְטָין מִמֶּשׁ, שהפקיד
 4 בידו, וְהוֹדָה לוֹ הַנִּתְבַּע בְּאַחַת מֵהֶן, אף על פי שאין בתביעה שווי
 5 שתי מעות כסף, חָיִיב שְׁבֻעָה. מבאר שמואל את המקור לדינו:
 6 לְפִיכָךְ – לשם לימוד דין זה, יִצְאוּ בְּלִים' להיאמר בפסוק בפני עצמן,
 7 ולא נאמר רק 'כסף, לְמָה שְׁהֵן – ללמד שיש בכלים חיוב שבועה
 8 כמות שהם, ואפילו אם אינם שוים פרוטה.
 9 הגמרא מביאה דין השייך גם לדין שכלים אינם צריכים שווי פרוטה,
 10 וגם לנידון של טענו חיטים ושעורים והודה לו באחד מהם: אָמַר רַב
 11 פְּפָא, מְעַנּו הַתּוֹבֵעַ בְּלִים וּמִמּוֹן בְּשׁוּוֵי פְּרוּטָה, וְהוֹדָה הַנִּתְבַּע בְּבָלִים
 12 וְכָפַר בְּפְרוּטָה, פְּטוּר הַנִּתְבַּע מִשְׁבֻּעָה. אך אם הוֹדָה בְּפְרוּטָה
 13 וְכָפַר בְּבָלִים, חָיִיב שְׁבֻעָה.
 14 מפרשת הגמרא: מימרא זו שאמר רב פפא, תְּרַא – דין אחד נאמר
 15 כְּרַב, וְחֵדָא – ודין אחד הוא כְּשְׁמוּאֵל. מבארת הגמרא. תְּרַא – הדין
 16 הראשון, שאם הודה בכלים וכפר בפרוטה פטור, הוא בְּדַעַת רַב,
 17 דְּאָמַר לַעִיל (ע"ט) בְּפִירַת מְעַנָּה – כפירת הנתבע בטענתו של התובע
 18 צריכה להיות לפחות בשווי שְׁתֵּי כֶּסֶף, ולכן אם הודה בכלים וכפר
 19 בפרוטה פטור משבועה, שהרי לא כפר בשתי כסף. וְחֵדָא כְּשְׁמוּאֵל –
 20 והדין השני, שאם הודה בפרוטה וכפר בכלים חייב, הוא כשמואל,
 21 דְּאָמַר, מְעַנּו חֲטָין וּשְׁעוֹרִין וְהוֹדָה לוֹ הַנִּתְבַּע בְּאַחַת מֵהֶן, חָיִיב
 22 שְׁבֻעָה, ולפיכך כשתבעו בכלים ופרוטה והודה בפרוטה וכפר בכלים
 23 אף שההודאה אינה ממין הטענה, חייב שבועה.
 24 שנינו במשנה: אמר התובע לנתבע מְנָה לִי בְיָדְךָ, והלה השיב אֵין לְךָ
 25 בְיָדִי כְלוּם, פְּטוּר, כיון שלא חייבה התורה שבועה בכופר הכל:
 26 הגמרא מביאה דין בענין זה: אָמַר רַב נְחֻמֵּי, וּמְשַׁבְּעִין אוֹתוֹ – את
 27 הכופר בכל שְׁבֻעַת הַיִּסְת שחייבוהו חכמים. מבארת הגמרא: מֵאֵי
 28 מְעַמָּא שתקנו חכמים שבועה זו, משום שיש חֻזְקָה שֵׁאִין אָדָם תּוֹכֵעַ
 29 את חבריו אֵלָא אִם בְּן יֵשׁ לוֹ עֲלָיו תְּבִיעָה אִמִּיתִית, וכיון שחזקה זו
 30 מסייעת לדברי התובע צריך הנתבע להשבע להכחישו.
 31 מקשה הגמרא: אֲדַרְבָּהּ, הרי יש סברא להיפך, המוכיחה שהנתבע
 32 אומר אמת, שהרי חֻזְקָה אֵין אָדָם מְעִיז פְּנִיו בְּפְנֵי בְּעַל חוּבוֹ, וכיון
 33 שכפר בתביעתו, מוכח שבאמת אינו חייב לו, וכיון שיש חזקה
 34 המסייעת לטענתו, מדוע הוא צריך להשבע. מתרצת הגמרא: אין זו
 35 חזקה טובה כל כך, כי יתכן שבאמת הוא חייב לו, ומה שכפר בפניו,

אגרות קודש

בי"ה, כ"ו מני"א, תשי"ד
 ברוקלין.
 שלום וברכה!

כבקשתו הנה כשהאיי על הציון הקי' של כ"ק מוי"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נגבי"מ זי"ע (וכידוע
 ומפורסם ענין ההליכה על קברי צדיקים ומובא גם בשו"ע בכ"מ. ושקיל וטרי בזה באריכות בשו"ת מנחת
 אלעזר חלק א' סי' ס"ח) אזכיר את כל אלו שכותב במכתבו, כבקשתו, והשי"ת יזכה את כל אחד מאתנו
 לבשר איש לרעהו אך טוב וגדול זכות ההשתדלות בהשפעה על הסביבה לקרב את לבם לאבינו שבשמים
 להמשיך להאדם ולב"ב את כל המצטרך להם.

כבוד וברכה לבריאות הנכונה ולהצלחה.